

Jaarverslag 2024

OMGEVINGSBERAAD Waddengebied



Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1 Voorwoord	2
Hoofdstuk 2 De rol en betekenis van het Omgevingsberaad	3
Het Omgevingsberaad Waddengebied	3
Rollen en functie van het Omgevingsberaad Waddengebied	4
Hoofdstuk 3 2024 in vogelvucht	4
Vergaderingen van het Omgevingsberaad en het Vooroverleg (VOO)	4
Themabijeenkomsten 2024	5
Het OBW als ontmoetingsplaats, voorportaal en platformfunctie	5
Werkbezoek en zelfevaluatie	5
Start nieuwe directeur-secretaris	6
Trilaterale samenwerking	6
Toogdag voor de Wadden van 1 juli 2024	6
Ontmoeting sectoren van het OBW en de bestuurders van het BOW	7
Jongerenparticipatie	7
Communicatiestrategie- en aanpak	7
Samenwerking met het Noordzeeoverleg	8
Hoofdstuk 4 Adviezen 2024	8
Beleidskader - Specificering Plan van aanpak Analysefase (d.d. 14 juni 2024)	9
Voortgangsrapportage 2023 (d.d. 14 juni 2024)	10
ABDTOPConsult (d.d. 14 juni en 6 december 2024)	10
Advies Concept NvU Friese Waddenveren (d.d. 28 mei en 6 december 2024)	11
Ongevraagd advies NRD Programma Ruimte voor Defensie (d.d. 15 mei 2024)	11
Ongevraagd advies Gaswinning Ternaard (d.d. 5 december 2024)	12
Hoofdstuk 5 Bijeenkomsten Omgevingsberaad Waddengebied	12
Vergaderingen van het Omgevingsberaad Waddengebied in 2024	12
Themabijeenkomsten	13
Vergaderingen Bestuurlijk Overleg Waddengebied (BOW)	13
Hoofdstuk 6 Samenstelling Omgevingsberaad en Vooroverleg	13
Samenstelling Omgevingsberaad Waddengebied per 1 januari 2024	14
Plaatsvervangers Omgevingsberaad Waddengebied in 2024	15
Vooroverleg Omgevingsberaad Waddengebied	15
Hoofdstuk 7 Het bureau	16
Hoofdstuk 8 Jaarrekening	17

Hoofdstuk 1 Voorwoord

2024 was het eerste lustrumjaar voor de Waddengovernance. In 2019 is het besluit over de nieuwe Waddengovernance genomen, waarmee het Bestuurlijk Overleg Waddengebied, de Beheerautoriteit Waddenzee en het Omgevingsberaad Waddengebied zijn ingesteld. Gedurende deze 5 jaar is mijn vertrouwen in deze samenwerking gegroeid. Ik zie de toenemende betekenis van onze filosofie: ‘Succesvol beleid kan alleen tot stand komen door gezamenlijke en vroegtijdige participatie van overheden, kennisinstituten en maatschappelijke organisaties.’

Er is veel werk verzet door onze leden (de vertegenwoordigers van de sectoren) van het Omgevingsberaad in dit Lustrumjaar. Dit ziet u vertaald in de kwaliteit en eenduidigheid van onze adviezen. In hoofdstuk 4 gaat dit jaarverslag in op hoe invulling is gegeven aan onze adviesrol.

Op deze plek wil ik ook graag de rol van de Waddenacademie als kennisregisseur én als vast onderdeel van de 7 leden benoemen. Bij alle vraagstukken en opgaven die het OBW bespreekt zijn hiermee kennis en onafhankelijke wetenschappelijke inzichten geborgd en dragen onze adviezen bij aan evidence-based werken en beleid. Voor de leden en overheden geeft dit een solide gezamenlijk vertrekpunt: het verrijkt en versterkt de dialoog en het onderlinge vertrouwen.

De groei zie ik ook in de inzet en onderlinge contacten die zijn ontstaan tussen de sectoren en de overheden. Dit uit zich in het toenemend aantal goed bezochte themasessies, die gezamenlijk worden voorbereid. Mijn waardering gaat daarom ook uit naar de inzet van de ambtenaren van de ministeries en regionale overheden die hiermee onze adviezen versterken en benutten.

Het Lustrumjaar werd afgesloten met een 24-uursessie waar ik met veel genoegen op terug kijk. Een themasessie over de effecten van Gaswinning in het Waddengebied mondde uit in een advies aan de minister van KGG. De themasessie over de Europese Unie heeft geleid tot een meerdaags werkbezoek aan Brussel in februari 2025. Maar bovenal leverde deze 24-uursessie een eerlijk, kritisch en reflectief gesprek op waarin ik samen met de deelnemers met de opgebouwde ervaring vooruit heb gekeken. De centrale vraag was: Hoe kunnen de sectoren, strategisch en met impact, de overheden blijven adviseren over de grote keuzes voor het Waddengebied in 2025 en daarna?

In 2024 leidden de Tweede kamerverkiezingen tot een nieuw kabinet. Tijdens de Toogdag op 1 juli heb ik de oud-bewindspersonen Harbers, van der Wal en Jetten bedankt voor hun inzet en de manier waarop zij zich hebben gecommitteerd aan de Waddengovernance. In het Bestuurlijk Overleg Waddengebied van 1 oktober, hebben wij hun opvolgers Madlener, Hermans en Rummenie verwelkomd. Ook het ministerie van Defensie heeft zich in 2024 aangesloten. Ik heb vertrouwen in de betrokkenheid van onze bewindspersonen voor het Waddengebied en onze governance.

De noodzaak voor een goede samenwerking wordt versterkt door de vele opgaven in het Waddengebied. Dit was voorzien in de Agenda voor het Waddengebied 2050, maar er zijn nieuwe opgaven zoals Ruimte voor Defensie, PAWOZ en actuele inzichten rondom waterweerbaarheid. Dit laatste was daarom ook ons thema voor de Toogdag : “Niet wachten op hoog water”.

Het ABDTOPConsult-rapport van mei 2024 laat zien dat de Waddengovernance nog effectiever en slagvaardiger kan worden. Ik verwacht in 2025 veel van de opvolging van dit advies, ook wat betreft financiering van de Waddenacademie en de opgaven die ons te wachten staan. Het is een voorrecht en een groot plezier om mijn bijdrage hieraan te leveren. Ik ben trots op het bureau, alle deelnemers en de groeiende samenwerking die ik sinds 2019 heb gezien.

Op basis van dit Lustrumjaar spreek ik mijn vertrouwen uit in de kracht van de Waddengovernance.

Arno Brok

Voorzitter Omgevingsberaad Waddengebied

Hoofdstuk 2 De rol en betekenis van het Omgevingsberaad

Het Waddengebied wordt net als de rest van Nederland bestuurd door verschillende overheden: gemeenten, provincies, waterschappen en het rijk. Ook de Waddenzee is ingedeeld bij provincies en gemeenten. Vier waterschappen zijn verantwoordelijk voor de waterveiligheid op de eilanden en op het vasteland van het Waddengebied. Het Waddengebied kent veel verschillende uitdagingen, belangen en stakeholders. Om binnen al die ontwikkelingen de kwaliteiten van de Waddenzee en het Waddengebied veilig te stellen en te versterken, vonden Rijk en regio het in 2019 noodzakelijk om de handen ineen te slaan. Samen met stakeholders hebben de overheden de Agenda voor het Waddengebied 2050 opgesteld. Die Agenda biedt visie en koers: Hoe gaan we om met de verschillende opgaven die er spelen? De doelstellingen voor het Waddengebied zijn zo geformuleerd:

- De natuur is en blijft van wereldklasse en ontwikkelt zich verder, in samenhang met de natuur over de grens.
- De unieke waarden van het landschap en het cultureel erfgoed blijven behouden en ontwikkelen zich verder.
- In het Waddengebied is het goed, veilig en klimaatbestendig wonen, werken en recreëren.
- De economische sectoren excelleren, in de context van het Werelderfgoed Waddenzee.

In 2020 is de nieuwe Waddengovernance van start gegaan met 3 pijlers met als doel een helder en gestructureerd besluitvormingsproces vorm te geven.

De eerste pijler is het Bestuurlijk Overleg Waddengebied (BOW) waarin het Rijk, de drie Waddenprovincies, alle kust- en eilandgemeenten en 4 waterschappen bestuurlijk vertegenwoordigd. Het overleg is gericht op gezamenlijke, strategische besluitvorming over het beleid voor het Waddengebied. Dit gebeurt met ingang van oktober 2024 onder voorzitterschap van de Minister van IenW, dhr. Madlener als coördinerend bewindspersoon binnen het Rijk. In 2024 heeft dit overleg door omstandigheden (uitstel en de kabinetswissel) 4 maal plaatsgevonden. De voorzitter van het Omgevingsberaad neemt als adviseur deel en brengt de adviezen van het Omgevingsberaad naar voren. Hij vervult eveneens de rol van vicevoorzitter van het BOW.

De tweede pijler is de Beheerautoriteit Waddenzee. In het Regeerakkoord van 2017 stond “dat er één beheerautoriteit komt voor de Waddenzee die een integraal beheerplan uitvoert, waardoor betere bescherming van natuurgebieden gecombineerd wordt met beter visbeheer”. Dit heeft geleid tot de instelling van de Beheerautoriteit Waddenzee. In 2024 is de Beheerautoriteit geëvalueerd. De aanbevelingen zijn opgepakt en komen in 2025 voor besluitvorming naar het BOW.

Het Omgevingsberaad Waddengebied

Het OBW is de derde pijler van deze Waddengovernance. Het OBW is ingesteld als adviesorgaan van het Rijk. De 7 leden die gezamenlijk advies uitbrengen komen voort uit organisaties met uiteenlopende belangen en gebruikers, te weten de natuurorganisaties, de Waddenzeehavens, Landbouw, Visserij, de recreatie- en toerismesector en de Waddenacademie als kennisinstelling. De leden worden op voordracht van hun organisaties door de voorzitter van het OBW benoemd.

Naast deze leden, nemen vertegenwoordigers van alle betrokken overheden in het Waddengebied deel aan het OBW: Rijk, provincies, waterschappen en gemeenten. Met het OBW wordt ook een platform gecreëerd waar partijen met verschillende achtergronden, belangen en perspectieven gestructureerd dialogen en discussies over het Waddengebied initiëren en informatie uitwisselen. Dit creëert nabijheid, een netwerk met korte lijnen tussen “Den Haag en de regio” en ‘de systeemwereld en de leefwereld’. Met de Waddenacademie als kennisregisseur wordt de basis gelegd voor evidence based beleid en besluitvorming.

De filosofie achter het Omgevingsberaad houdt in dat succesvol beleid allen tot stand komt door gezamenlijke en vroegtijdige participatie van overheid, maatschappelijke organisaties en kennisinstellingen. Het gemeenschappelijke gesprek leidt tot begrip en nieuwe inzichten. We hanteren als uitgangspunt altijd de hoofddoelstellingen voor de Waddenzee en het Waddengebied uit de Agenda voor het Waddengebied 2050.

Rollen en functie van het Omgevingsberaad Waddengebied

Het Omgevingsberaad Waddengebied heeft vier rollen in het oprichtingsdocument:

1. **Adviesorgaan** namens maatschappelijke organisaties en gebruikers: Het doel is gevraagd en ongevraagd advies geven over beleid, de voortgang en de implementatie ervan aan rijk en andere overheden.
2. **Ontmoetingsplaats:** Vertegenwoordigers van overheden met mandaat waarbij we denken aan directeuren en voorzitters/ directeuren van maatschappelijke organisaties en wetenschap. Doel is elkaar op de hoogte te houden en te betrekken van hetgeen aan de orde was, is of komt.
3. **Voorportaal** van het Bestuurlijk Overleg Waddengebied: Rijk en regionale overheden gebruiken het Omgevingsberaad voor het bespreken en toetsen van beleidsvoorstellen. Het beraad maakt daarmee onderdeel uit van de beleidsomgeving en kan in die hoedanigheid tevens thema's agenderen in het Bestuurlijk Overleg Waddengebied. Te bespreken beleidsvoorstellen zijn behandeld in het Omgevingsberaad en van een advies voorzien.
4. **Platform** voor gestructureerde discussies: Het doel is goed voorbereid aan de orde te stellen van beleidskwesties en/of actuele ontwikkelingen. Gezamenlijk kan ook naar oplossingen worden gezocht.

Advisering door het OBW is binnen de Waddengovernance als zwaarwegend aangemerkt: adviezen worden van essentieel belang geacht bij de besluitvorming door de betrokken overheden. Veel van deze invloed wordt vroegtijdig en interactief opgepakt in het vormgeven van de beleidsprocessen en de besluitvorming. De andere 3 functies moeten daarmee in samenhang gezien worden. Deze combinatie leidt tot een goed, voldragen advies en draagt bij aan betere beleidsprocessen en besluitvorming. De adviezen worden twee keer per jaar voor de vergaderingen van BOW uitgebracht. Tussendoor worden ook adviezen uitgebracht op afzonderlijke dossier, op belangrijke momenten in deze processen, gericht aan het betrokken departement of overheid.

Hoofdstuk 3 2024 in vogelvlucht

Veel opgaven, veel inhoud, gedegen adviezen en goed bezochte themabijeenkomsten: zo laat het jaar zich goed samenvatten. Ten opzichte van het Jaarplan 2024 is meer ondernomen en gedaan dan in 2023 gepland en voorzien. De communicatiestrategie en de jongerenparticipatie zijn in februari 2025 afgerond. Hieronder gaan wij nader op deze activiteiten in.

Vergaderingen van het Omgevingsberaad en het Vooroverleg (VOO)

Er zijn 5 reguliere OBW-vergaderingen geweest. Zoals voorzien in het Jaarplan 2024 waren de agenda's vol, regelmatig zelfs té vol. Dit geldt zeker voor de OBW-vergaderingen van juni en november: deze gingen vooraf aan de vergaderingen van het BOW. De agenda's van het BOW zijn omvangrijk. Het OBW heeft het BOW op nagenoeg alle bespreekpunten van advies voorzien. Ook de andere OBW-vergaderingen waren rijkelijk gevuld door dossiers zoals Ruimte voor Defensie, Beleidskader Natuur Waddenzee, Concessie Waddenveren, PAWOZ, Gaswinning Ternaard, het advies van ABDTOPConsult en het Uitvoeringsprogramma. Dit houdt automatisch ook volle agenda's voor het Vooroverleg in. In dit overleg worden de OBW-vergaderingen voorbereid door collega's van de vertegenwoordigers van de sectoren en inhoudelijke beleidsadviseurs van de overheden.

Dit bracht voor de deelnemers van zowel het OBW als VOO een niet altijd goed te behappen hoeveelheid aan stukken met zich mee: veel leeswerk in korte tijd, niet alleen voor de deelnemers zelf, maar ook voor hun achterbannen. Daardoor ontstond onrust: Hoe behoud je als collectief in deze hoeveelheid agendapunten inhoudelijke focus en impact? De OBW-vergaderingen dienen 2 doelen: de totstandkoming van de advisering door de sectoren en de afstemming tussen sectoren en overheden onderling. Hoe bewerkstellig je dat de sectoren tijdens de 5 reguliere OBW-overleggen met elkaar tot gedragen adviezen kunnen komen? Dat vraagt tijd voor de sectoren om naar alle ingebrachte belangen en perspectieven te luisteren en deze bij elkaar te brengen. Dit vraagstuk is opgepakt in de 24-uressie op 28 en 29 november.

Themabijeenkomsten 2024

In het Jaarplan 2024 heeft het OBW zich ten doel gesteld om een aantal themabijeenkomsten te houden op basis van de eigen strategische behoeften en lange termijn agenda. Dit is goed gelukt. Er zijn meer themabijeenkomsten tot stand gekomen dan gepland. Deze bijeenkomsten zijn goed bezocht door deelnemers van het OBW, VOO, MT Rijk Regio en inhoudelijk betrokken collega's uit de achterbannen. De bespreking heeft nagenoeg altijd tot een advies of vervolgactie geleid.

Er waren 2 bijeenkomsten over het Beleidskader Natuur Waddenzee, een themasessie over Visserij (met medewerking van het Noordzeeoverleg, de Visserij en de Waddenacademie), over Gaswinning Ternaard (in samenwerking met ministerie van KGG, de Waddenacademie en het Staatstoezicht op de Mijnen (SodM)) en over de Europese Unie (verzorgd door Anja Haga Advies). We hebben ook bijgedragen aan informatiebijeenkomsten op initiatief van andere organisaties. Onze leden kunnen daar zodoende goed bij aansluiten. Dit betrof onder andere een sessie van het ministerie van KGG over PAWOZ en een van Rijkswaterstaat over N2000 Beheerplannen.

De rol van de Waddenacademie als kennisregisseur in de Waddengovernance is bij deze themabijeenkomsten en de Toogdag van grote betekenis geweest. Zo kon elke keer samen met onder andere de Visserij, de verschillende ministeries en het SodM een uitgebalanceerd programma voorbereid en uitgevoerd worden. De Waddenacademie zorgde daarbij voor de goede wetenschappelijke inbedding en kennis betreffende het thema.

Het OBW als ontmoetingsplaats, voorportaal en platformfunctie

In het Jaarplan 2024 hebben de deelnemers van het OBW zich ten doel gesteld om eerder zaken met elkaar te delen en de tijd te nemen om inhoudelijk met elkaar te spreken. Dit had niet primair advisering door de sectoren als doel, maar was meer bedoeld om gezamenlijk – sectoren en overheden – van gedachten te wisselen, kennis te delen en nieuwe inzichten te vergaren.

Het OBW heeft in het oprichtingsdocument naast de functie als formeel adviesorgaan nog de functies van Ontmoetingsplaats, Platformfunctie en Voorportaal van het OBW zoals in Hoofdstuk 2 omschreven. De combinatie van de themabijeenkomsten, het VOO en de OBW-overleggen heeft in de afgelopen 5 jaar organische invulling gegeven aan al deze functies. Deze ontmoetingsmomenten worden overigens niet alleen door (het bureau van) het OBW zelf georganiseerd, maar ook door afzonderlijke sectoren, overheden en anderen in het netwerk. Zo vormen de vele deelnemers van de Waddengovernance een solide netwerk waarin men elkaar snel weet te vinden.

Werkbezoek en zelfevaluatie

In het Jaarplan 2024 was een tweedaags werkbezoek voorzien met het oogmerk om samen met de nieuwe directeur-secretaris, de samenwerking binnen het OBW te evalueren en de inhoudelijke en organisatorische lijnen uit te zetten voor 2025. Dit is opgedeeld in 2 momenten. Het eerste moment was een vaartocht met een werkbezoek aan de haven van Lauwersoog en Engelsmanplaat op 17 mei. Ons lid namens de Waddenzeehavens, Harm Post, heeft ons verteld over de activiteiten in de haven van Lauwersoog, een Waddengids van de Waddenunit heeft ons rondgeleid op Engelsmanplaat en schipper Jacob van der Wal van rondvaartbedrijf 'De Waddenschipper' heeft uiteengezet hoe maatwerk en kennis van het gebied kan helpen bij effectieve wet- en regelgeving.

De 24-uursessie op 28-29 november was zeer waardevol. Het heeft de focus en koers voor het Jaarplan 2025 bepaald. De belangrijkste conclusies van de 24-uursessie: Impact bereiken we door eensluidende advisering. Impact bereiken we zeker ook door gezamenlijkheid: de onderlinge, open en gelijkwaardige afstemming tussen overheden, sectoren en wetenschap. Successen uit het verleden vinden hun oorsprong in het feit dat iedereen elkaar vindt en één geluid laat horen. Onze platformfunctie brengt interactie, scherpste en kennis, begrip en interventies. We leren van elkaar en vertalen geluiden naar de eigen achterban.

Er werd 1 groot risico benoemd. De leden komen 5 x per jaar 3 uur bijeen om gezamenlijk tot advisering te komen. In de volle agenda's vond het gesprek en contact tussen louter de 7 vertegenwoordigers van de sectoren in 2024 te weinig of onder te grote tijdsdruk plaats. De conclusie was dat een betere voorbereiding door het VOO in combinatie met strategische agendering (lees: keuzes maken) nodig is. Daarvoor hebben de sectoren deze prioriteiten benoemd voor 2025: Beleidskader Natuur Waddenzee (inclusief implementatie Natuurherstelverordening en vervolg N2000-beheerplannen), PAWOZ, Defensie, Visserij en het vervolg van het ABDTOPConsult advies.

Focus betekent vroegtijdig de schurende punten en dilemma's van de prioritair benoemde dossiers bespreken. De 3 themabijeenkomsten in 2025 (januari, mei en september) worden daarom voor deze prioritaire onderwerpen gereserveerd. Ook de kwaliteit en tijdigheid van de BOW-stukken is van groot belang. Uit deze 24-uursessie kwam het appel op de overheden om de onderlinge coördinatie en afstemming beter te organiseren en buiten de VOO en OBW-bijeenkomsten om. In het VOO en OBW kan zo beraadslaging door en met sectoren de boventoon hebben.

Start nieuwe directeur-secretaris

Na het vertrek van Ruud de Jong in mei 2023 is de functie van directeur-secretaris geruime tijd op tijdelijke basis ingevuld. Op 1 april startte Tamara Bok als nieuwe directeur-secretaris en kon het bureau weer compleet. Zo konden dossiers als Jongerenparticipatie, de communicatiestrategie, de afstemming met het MT Wadden Rijk Regio en het Programmabureau weer met volle inzet worden opgepakt. Tijdens het OBW-overleg van april heeft de voorzitter zijn grote dank uitgesproken tijdens het afscheid van directeur-secretaris ad interim, Taco van den Heiligenberg.

Trilaterale samenwerking

Eind 2023 is het Wadden Sea Forum opgeheven. De voorzitter heeft hier tijdens het BOW van 2 oktober opnieuw aandacht voor gevraagd bij het ministerie van LNV. De Wadden Sea Board (WSB) werkt aan een voorstel voor een andere manier om stakeholderbetrokkenheid vorm te geven. Halverwege 2024 is er een nieuwe directeur aangesteld bij het Common Wadden Sea Secretariat (CWSS). De opdracht om vervolg te geven aan stakeholderbetrokkenheid heeft daardoor stilgelegen. Via de lijn van de Nederlandse delegatie blijven we de WSB erop vergen om vaart te maken met een dergelijk voorstel. Ook hebben we bij het CWSS aangegeven graag mee te willen denken over dit voorstel. In 2025 wordt dit voortgezet met als doel de stakeholderbetrokkenheid tijdens de Trilaterale Regeringsconferentie in 2026 nieuw leven in te blazen.

Toogdag voor de Wadden van 1 juli 2024

Jaarlijks organiseert het OBW samen met het Waddenfonds de Toogdag voor de Wadden. In 2024 vond deze plaats in Fryslân. In Holwert stond het thema "Niet wachten op hoog water" centraal. Ruim 250 vertegenwoordigers van overheden, bewoners en belangenorganisaties kwamen bijeen om van gedachten te wisselen over de gevolgen van klimaatverandering voor het Waddengebied. Voorzitter Arno Brok opende de bijeenkomst en refereerde aan het Hoofdpijnenakkoord van het kabinet dat 1 dag later aantrad: "Ik ben hoopvol gestemd dat ook het nieuwe kabinet open staat voor de opgaven en de benodigde investeringen in het Waddengebied. De opgaven die er liggen op het gebied van klimaat, natuur, landbouw, energie, visserij en veiligheid in het Waddengebied blijven bestaan." Brok pleitte voor een nieuw Kustfonds, dat zeker 25 à 30 jaar moet omvatten.

Katja Philippart, directeur Waddenacademie en lid van het OBW, presenteerde de meest recente wetenschappelijke inzichten over klimaatveranderingen die zullen leiden tot opwarming, zeespiegelstijging en problemen met de zoetwatervoorraad. Zeespiegelstijging heeft gevolgen voor de natuur, de wadplaten, voor de landbouw en visserij. "Ons doel is om veilig en gezond samen te leven in een natuurlijke Waddendelta. Klimaat-adaptief beleid en samenwerking zijn essentieel om klimaatverandering het hoofd te bieden. Dit vraagt een integrale aanpak waarbij we rekening houden met ieders belang en scherpe keuzes gemaakt moeten worden".

Hans Mommaas, voorzitter van het Nationaal Netwerk Brede Welvaart, onderschreef dit met een oproep aan bestuurders om 'verbindend te sturen: "We moeten het beest in de bek kijken. Maak aan de voorkant van het besluitvormingsproces een goede afweging en betrek iedereen daarbij. Dat voorkomt later een gang naar de rechter, wat vertragend werkt. Zorg voor omkeerbare besluiten. Verbind leefomgeving en bestaanszekerheid. Is er een nieuw inzicht, doe dan iets anders en handel als één overheid."

Ontmoeting sectoren van het OBW en de bestuurders van het BOW

Tijdens de Toogdag vindt ook het Bestuurlijk Overleg Waddengebied plaats. Door het aantreden van het nieuwe kabinet op 2 juli, waren er geen bewindspersonen. Het BOW is in afgeslankte vorm doorgegaan, alleen voor de punten waarvoor uitstel om financiële of juridische redenen niet wenselijk was. Op de Toogdag vindt ook de jaarlijkse ontmoeting tussen de sectoren in het OBW en de BOW-bestuurders plaats. Dit leverde een mooi gesprek op met de aanwezige regionale bestuurders van gemeente, provincies en waterschappen en de DG's van de aangesloten ministeries. In een carroussel vertelden de leden over de opgaven in het Waddengebied niet alleen vanuit hun eigen beleving en perspectief, maar ook 'staande in de schoenen' van de andere sectoren. Zo ontstond een verhaal van verbinding en samenhang. Zij riepen de aanwezige bestuurders op om naar de toekomst te kijken en keuzes te durven maken in lijn met de bijdrage van Hans Mommaas.

Jongerenparticipatie

In het Jaarplan 2024 heeft het OBW zichzelf ten doel gesteld om te onderzoeken op welke manier een Jongerenraad opgericht kan worden, zodat jongeren invloed kunnen uitoefenen op de toekomst van het Waddengebied. De vorm en financiering was in het jaarplan 2024 nog niet duidelijk. Het bureau heeft daarom een stageopdracht geformuleerd voor Nika van Asselt, student Coastal and Marine management: "Onderzoek wat een passende vorm voor 'de jongerenraad' kan zijn, die aansluit bij de wensen en bedoeling van het OBW en geef ook inzicht in welke jongeren en hoe die te bereiken. Onder welke condities zijn jongeren bereid zich (voor langere tijd) te committeren?"

De uitkomsten lieten zien dat jongeren zich willen inzetten wanneer zij impact kunnen hebben én zichzelf kunnen ontwikkelen: "Start met een vaste kern met een meerjarig commitment, zodat ze zich kunnen verdiepen in de complexe vraagstukken rondom het Waddengebied en impact kunnen ontwikkelen met waardevolle, diepgaande adviezen kunnen geven en zich verder kunnen ontwikkelen. Hun persoonlijke groei zit in de mogelijkheid om samen te werken, te netwerken en verschillende vaardigheden op te doen, zoals het schrijven van een advies. Een vaste groep bevordert stabiliteit en zorgt ervoor dat er continuïteit is. Daarnaast kan een flexibele groep jongeren worden toegevoegd, waarin leden op meer ad-hoc-basis betrokken zijn en kunnen "instromen" op basis van specifieke thema's of evenementen. Dit biedt jongeren die mogelijk minder tijd of een wisselende beschikbaarheid hebben alsnog de kans om hun stem te laten horen. Dit zorgt voor een dynamische jongerenraad met een goede balans tussen ervaren kernleden en nieuwe, frisse perspectieven. Hierdoor wordt de jongerenraad niet alleen representatief, maar ook duurzaam en flexibel."

Op basis van haar advies heeft het OBW (in samenwerking met het Waddenfonds en de Waddenacademie als partners) in november het principebesluit genomen om te starten met een pilot van 2 jaren in 2025 en 2026, met inzet van middelen uit de opgebouwde reserves van het OBW en cofinanciering van het Waddenfonds. Februari 2025 heeft dit tot een definitieve aanpak geleid. Bij de Toogdag 2025 verwachten wij het Jongerenberaad Waddengebied te kunnen presenteren.

Communicatiestrategie- en aanpak

In 2022 zijn middelen gereserveerd voor het opstellen van adviezen, achterbanraadplegingen en meningspeilingen. Uitgangspunt was het beter uitdragen van de Waddengovernance en de rol van het OBW hierin. Vindbaarheid, transparantie en bekendheid bij de achterbannen is belangrijk. De deelnemers van het OBW vonden het daarnaast van belang dat betrokkenen in het Waddengebied het OBW weten te vinden, zodat het OBW optimaal geïnformeerd wordt over wat er speelt en leeft in het Waddengebied.

In 2023 is met deze middelen een opdracht verleend aan communicatiebureau Blauwe Zone. Door onderbezetting bij het bureau heeft de uitvoering van de opdracht vertraging opgelopen. Medio 2024 is dit traject opnieuw leven ingeblazen. Door de vertraging en de gewijzigde inzichten, zag het bureau zich genoodzaakt om het proces opnieuw op te starten. In februari 2025 heeft het OBW de communicatiestrategie en -plan vastgesteld. Het OBW heeft de opbrengsten van de communicatiestrategie en de (financiële) contouren van het communicatieplan 2025 goedgekeurd in de vergadering van 28 februari 2025. Blauwe Zone heeft in opdracht ook de huisstijl vernieuwd. Dit heeft geresulteerd in een professioneel vormgegeven Jaarplan 2025.

Onderdeel van de communicatiestrategie is zichtbaarheid en bekendheid bij de achterban van de diverse deelnemers. In 2024 hebben we contact gelegd met de griffie van de Kamercommissie IenW. Dit heeft onder andere geleid tot onze aanwezigheid bij het werkbezoek van Tweede kamerleden aan Ameland op 19 september. Voorzitter Arno Brok en mevrouw Phillipart hebben de Kamerleden geïnformeerd over de betekenis van het OBW, de meest recente adviezen en de opgaven in het gebied. De voorzitter en de directeur-secretaris hebben daarnaast bij de jaarlijkse bijeenkomst van eilandraden en bij een bezoek van bestuurders van de BES-eilanden een presentatie gegeven.

Samenwerking met het Noordzeeoverleg

Al enkele jaren vindt afstemming plaats tussen het OBW en het Noordzeeoverleg (NZO). Het NZO is een overlegorgaan van stakeholders en rijksoverheid die actief zijn op de Noordzee. Het NZO voert op overeenstemming gericht overleg over de uitvoering van het Noordzeeakkoord en over nieuwe uitdagingen waarvoor zij gesteld zijn. In het Noordzeeakkoord staan afspraken over de invulling van de drie grote transities op het Nederlandse deel van de Noordzee: energie, natuur en voedsel en de samenhang daartussen. Het NZO is onafhankelijk en is een samenwerking op basis van gelijkwaardigheid, vertrouwen en begrip voor elkaars belangen. Mevrouw Sybilla Dekker is onafhankelijk voorzitter van het NZO.

Er zijn verschillen, maar ook vele overeenkomsten onze vorm, deelnemers en governancestructuur. Onze achterbannen hebben gedeeltelijk overlap. Beide overleggen werken met een kennisagenda en hebben de wetenschap “aan tafel”. Inhoudelijk zijn er onderwerpen die ons beider overleggen raken: de Partiële herziening Programma Noordzee, energie, scheepvaartveiligheid, natuur, voedsel en visserij. In 2024 is deze afstemming daarom geïntensiveerd. Mevrouw Dekker heeft een presentatie gegeven in het OBW waar een inhoudelijk gesprek over diverse onderwerpen op volgde. Mevrouw Dekker neemt ook jaarlijks deel aan een BOW-vergadering. De beide voorzitters spreken elkaar periodiek. 1 keer per jaar vindt dat plaats in bijzijn van de 3 DG's van de betrokken ministeries van IenW, LVVN en KGG.

Hoofdstuk 4 Adviezen 2024

De leden stellen gezamenlijk de adviezen op. Advisering door het OBW wordt als zwaarwegend aangemerkt binnen de Waddengovernance: adviezen worden van essentieel belang geacht bij de besluitvorming. Veel van deze adviserende invloed wordt vroegtijdig en interactief al opgepakt in het vormgeven van de beleidsprocessen en de besluitvorming. In 2024 heeft het OBW 5 adviezen uitgebracht. In de tabel hieronder zijn deze op een rij gezet. Alle adviezen en brieven staan op de website van het OBW (www.waddenzee.nl/overheid/omgevingsberaad-waddengebied/adviezen).

Het eerste advies betreft een advies d.d. 5 december 2023 voor een uitgestelde BOW-vergadering. Er zijn 2 adviezen uitgebracht betreffende de vergaderingen van het BOW van juni en december. Alle agendapunten van het BOW moeten vooraf door het OBW van advies kunnen zijn voorzien. In onze adviezen zijn nagenoeg alle bespreekpunten van advies voorzien. Tussendoor is ook gevraagd en ongevraagd advies uitgebracht op afzonderlijke dossiers: een gevraagd advies aan het ministerie van IenW over de Concessie Friese Waddenveren, een ongevraagd advies over het Programma Ruimte voor Defensie en een ongevraagd advies over de Gaswinning Ternaard voorafgaand aan het besluit van minister Hermans in december.

De voorzitter heeft in 2024 de gemeenschappelijke opvattingen en adviezen namens het OBW in het Bestuurlijk Overleg Waddengebied naar voren gebracht en waar nodig in persoonlijke contacten met bestuurders in de Waddengovernance.

Uitgebrachte adviezen in 2024			
	Onderwerp	Aan wie	datum
1.	Advies Omgevingsberaad Waddengebied t.b.v. Agenda van het BOW d.d. 8 december 2023, uitgesteld naar 17 januari 2024	BOW	5 december 2023
2.	Bespiegeling van het OBW op de NRD – Programma Ruimte voor Defensie	Minister van Defensie	15 mei 2024
3.	Advies Omgevingsberaad Waddengebied concept NvU Friese Waddenveren	Minister van IenW	28 mei 2024
4.	Advies Omgevingsberaad Waddengebied t.b.v. Agenda van het BOW d.d. 1 juli 2024, uitgesteld naar 2 oktober 2024 (incl. Advies NRD Ruimte voor Defensie & Advies concept NvU Friese Waddenveren)	BOW	14 juni 2024
5.	Advies Omgevingsberaad Waddengebied over Gaswinning Ternaard	Minister KGG	6 december 2024
6.	Advies Omgevingsberaad Waddengebied t.b.v. Bestuurlijk Overleg Waddengebied Agenda 19 december 2024 (incl. Advies Gaswinning Ternaard)	BOW	6 december 2024

In het Jaarplan 2024 waren diverse adviezen voorzien aan de hand van de lange termijnagenda van het Bestuurlijk Overleg Waddengebied. Over een aantal onderwerpen is geen advies gegeven, omdat deze onderwerpen vertraging hebben opgelopen bij de betrokken overheden (en niet tijdig geagendeerd zijn op de BOW-agenda): 1ste resultaat Energieverkenning, Relatie Noordzee / Wadden, UP Kust: Integratie Kanskaart, Routekaart Kust, Routekaart Visserij, Routekaart Klimaat en Zonering drones. Over onderstaande onderwerpen is zoals voorgenomen in het Jaarplan 2024 geadviseerd.

Beleidskader - Specificering Plan van aanpak Analysefase (d.d. 14 juni 2024)

Het OBW heeft in juni aangegeven zeer tevreden te zijn over hoe LVVN de communicatie en afstemming aanstuurt en uitvoert. De opmerkingen die zijn gemaakt door de leden van het OBW kwamen goed terug. We hebben ook aangegeven dat er wel serieuze zorgen over het tempo waarin de bouwsteen sociaal-economische analyse tot stand komt. Het Beleidskader Natuur Waddenzee is een onderdeel van het Uitvoeringsprogramma (UP1) en een onderdeel dat samenhangt met diverse andere onderdelen uit het Uitvoeringsprogramma. Voortgang is om die reden voor de realisatie van de initiatieven uit het Uitvoeringsprogramma van belang voor alle stakeholders. De inhoudelijke, bestuurlijke keuzes van het Rijk en de regionale overheden zijn bepalend voor de afweging over de balans tussen economie en ecologie. Met deze keuzes wordt duidelijkheid gecreëerd voor diverse processen en projecten. We hebben aanvullend opmerkingen gemaakt over het betrekken van bewoners en een helder en navolgbaar besluitvormingsproces.

De sectoren hechten er zeer aan dat alle bouwsteen goed, inhoudelijk en tijdig besproken kunnen worden in het OBW. Het is voor een helder en navolgbaar besluitvormingsproces noodzakelijk om goed de relatie te kunnen leggen tussen de ecologische en de sociaal-economische effectenanalyse als bouwsteen. In het Plan van Aanpak dat in juni bij het BOW zat, stond 'de toetsing van de contouren van de beleidsopgave aan de sociaal-economische factoren' gepland in oktober, november 2024. Sinds juli 2024 is echter het proces opnieuw vertraagd. De bouwstenen worden nu in mei 2025 besproken in het OBW. Besluitvorming over het Beleidskader is nu gepland in november 2025 in het BOW.

Voortgangsrapportage 2023 (d.d. 14 juni 2024)

De Voortgangsrapportage 2023 gaf een goed inzicht in de stand van zaken van de verschillende initiatieven uit het Uitvoeringsprogramma en de voortgang die de Waddengemeenschap afgelopen jaar geboekt heeft. Het OBW herkende de signalen die in de notitie beschreven zijn en heeft daar ook aandacht voor gevraagd. Wij zagen ook de knelpunten op het gebied van capaciteit bij zowel stakeholders als overheden om op een gedegen wijze aan onderdelen van het Uitvoeringsprogramma een bijdrage te leveren. Het blijft daardoor bij meedenken in plaats van meewerken. Projecten komen daarom onvoldoende van de grond of missen de gewenste integraliteit. Daarmee ligt bijsturing aan de achterkant op de loer. Wij zagen deze signalen terug in de bevindingen van het ABDTOPConsult-advies.

Het OBW signaleerde ook dat de hoeveelheid onderwerpen en actuele ontwikkelingen toeneemt, hetgeen meer voorbereiding en ondersteuning van de deelnemers aan het OBW vraagt. Wij konden ons ook vinden in het temporiseren van de routekaart Visserij tot na het vaststellen van het in ontwikkeling zijnde Toekomstperspectief Garnalenvisserij. Het is immers niet zinvol om te starten met een routekaart omdat er op dit moment te veel onzekerheden zijn.

ABDTOPConsult (d.d. 14 juni en 6 december 2024)

Alle sectoren van het OBW kwamen tot de conclusie dat het ABDTOPConsult advies een zeer gedegen en goed advies is: de analyse en aanbevelingen zijn helder en duidelijk. De urgentie om stappen te zetten bleek in 2024 ook uit andere agendapunten van dit Bestuurlijk Overleg: de Voortgangsrapportage Uitvoeringsagenda, de probleemanalyse bij ED 2050 Groeidelta, de concessies Friese Waddenveren, de gevraagde integraliteit bij het Beleidskader en de evaluatie van het Beheerautoriteit Wadden.

Ook de Notitie Stapeling Procedures van de VWG raakte de analyse van ABDTOPConsult: De hoeveelheid en (toenemende) complexiteit van processen en procedures komen niet alleen voort uit onze 'eigen' afspraken in de Agenda voor het Waddengebied 2050 en het Uitvoeringsprogramma, maar ook 'autonoom', zoals bij PAWOZ en Ruimte voor Defensie. De optelsom zorgt voor verlies van overzicht, gebrek aan tijd om goed te kunnen participeren en toenemende problemen om dit alles goed te kunnen afstemmen met de achterbannen. Het leidt bovendien tot vertraging van belangrijke onderdelen.

Daarom hebben wij bij het coördinerend ministerie van IenW aangedrongen om, direct na het Bestuurlijk Overleg Waddengebied van 1 juli, met uitwerking van het advies aan de slag te gaan. Wij hebben de wens geuit om in het Bestuurlijk Overleg van december 2024 al de eerste denkrichtingen te bespreken met als doel om tot een finale uitwerking te komen in het Bestuurlijk Overleg van juni 2025. Ondanks een positief besluit in juli 2024, is helaas vertraging ontstaan op het vervolg. In april 2025 is opdracht verleend aan een gezaghebbend persoon om met de aanbevelingen van het advies aan de slag te gaan. De voorzitter van het OBW neemt deel aan de bestuurlijke begeleidingsgroep.

Waddenacademie

ABDTOPConsult deed ook een voorstel voor bekostiging van de Waddenacademie. Het OBW hecht aan de bijdrage van de Waddenacademie als kennisregisseur in de Waddengovernance en de invulling van de rol als lid van het OBW. Daarom heeft het OBW de verantwoordelijke overheden in het BOW van 2 juli en 1 oktober verzocht om uiterlijk in december met een voorstel te komen voor meerjarige financiering. In het BOW van 18 december hebben de aanwezige bestuurders ingestemd met financiering voor 2027, ter overbrugging op besluitvorming over meerjarige financiering. Het OBW heeft in deze vergadering het belang van een tijdig besluit over meerjarige financiering van een duurzame kennisagenda en de rol van de Waddenacademie als kennisregisseur. Een duurzame kennishuishouding vraagt van partijen eveneens om de Waddenacademie tijdig inhoudelijk te voeden met hun kennisbehoefte. Daarmee kan bewerkstelligd worden dat zowel de ecologische als de sociaal-economische onderzoeksprogramma's voldoende geborgd zijn en naar ieders verwachting uitvoering kunnen krijgen. Met de vertraging op het vervolg van het ABDTOPConsult advies is de vraag om voor de jaren ná 2027 goede afspraken te maken over een kennisagenda en structurele financiering in 2025 opnieuw prangend geworden.

Advies Concept NvU Friese Waddenveren (d.d 28 mei en 6 december 2024)

Samenvattend luidde het advies van 28 mei: Het OBW adviseert om de doelstelling van een goede bereikbaarheid, passend bij de agenda voor het Waddengebied te verbreden naar “een goede bereikbaarheid”. Een goede bereikbaarheid is randvoorwaardelijk voor de leefbaarheid. Ook adviseert het OBW om bij het vervolg maximaal in te zetten op regionale en lokale betrokkenheid. Het OBW adviseert consistent, in lijn met de Agenda 2050 en het Uitvoeringsprogramma, om CO₂-vrij en zonder schadelijke emissies te varen met ingang van de nieuwe concessieperiode. We pleiten ervoor om in de concessie een techniek voor te schrijven, niet een uitstootdoel. Tot slot adviseerden we om budgetneutraliteit los te laten als het gaat om het realiseren van de ambitie elektrisch varen.

Een aantal van onze punten heeft tot aanpassing geleid in de Nota van Uitgangspunten een aantal wordt meegenomen in het Programma van Eisen (PvE). Een aantal punten (nog) niet. Op deze punten zullen wij in de advisering voor het PvE gepland rond juni 2025 op terugkomen.

Tijdens het BOW van december heeft de voorzitter het belang en de mogelijkheden van elektrificeren vanaf de start van de concessie benadrukt. Immers, op die manier kan de ambitie uit het Uitvoeringsprogramma bereikt worden: een Waddenvloot die voor 60% CO₂ vrij en zonder schadelijke emissies vaart. Het is in onze ogen technisch mogelijk wanneer met alle betrokken partners, per verbinding gekeken wordt naar wat nodig is, ook gaat om batterij-elektrisch varen mogelijk te maken, als de stroomvoorziening via het elektriciteitsnet in 2029 nog niet op orde is. Dit is reeds in gang gezet. De sectoren begrijpen de zorgen van de bewoners van de eilanden en de overheden dat deze ambitie leidt tot kostenverhoging of een onsuccesvolle aanbesteding. Wij hebben daarom nogmaals gevraagd het uitgangspunt ‘budgetneutraal’ los te laten voor wat de ambitie (batterij)elektrisch varen betreft. Mogelijke extra kosten mogen zeker niet drukken op de betrouwbaarheid en betaalbaarheid van de verbindingen van en naar de eilanden. Dit doel uit het Uitvoeringsprogramma legitimeert in onze ogen een extra overheidsinvestering, ook gezien de doelen van het Regeerprogramma op het gebied van netcongestie, klimaat en groene groei.

Ongevraagd advies NRD Programma Ruimte voor Defensie (d.d. 15 mei 2024)

Wij zijn zeer te spreken over het feit dat Defensie sinds 2024 actief deelneemt aan de Waddengovernance. Het OBW heeft haar bespiegelingen over de NRD – Programma Ruimte voor Defensie met het ministerie van Defensie gedeeld. Het OBW wijst er op dat:

- De Agenda voor het Waddengebied 2050 de gezamenlijke basis is voor de samenwerking aan de doelen zoals die omschreven zijn in de agenda.
- Dat bespreking dan wel besluitvorming over de NRD derhalve binnen de Waddengovernance zou moeten plaatsvinden.
- Het Waddengebied is in beeld voor meer dan 10 uitbreidingen. Het merendeel van de uitbreidingsbehoefte lijken zich te beperken tot het Waddengebied zelf. Realisatie zal daarmee naar verwachting een aanzienlijke impact op het gebied betekenen.
- Het OBW wijst op het Uitgangspunten voor Defensie zoals dat in de Agenda voor het Waddengebied 2050 is opgenomen.
- Een toename van militaire activiteiten in het Waddengebied lijkt haaks te staan op het realiseren van de Europees en internationaal verplichte beschermingsdoelen en het behalen van de hoofddoelstelling voor de Waddenzee.
- Het OBW voorziet negatieve gevolgen voor de bewoners en de recreanten in het gebied. Recreatie is een economisch belangrijke sector voor het gebied.
- Het OBW adviseert om de voorgenomen activiteiten mee te nemen in de plan-m.e.r. voor Unesco. Dit gezien de te verwachten impact op de draagkracht van het UNESCO werelderfgoed gebied

Het OBW heeft de minister van Defensie en het kabinet gevraagd in de finale brede belangenafweging de inhoud van de Agenda voor het Waddengebied 2025 zo veel als mogelijk te respecteren. Het OBW vraagt het Waddengebied te ontzien en nadrukkelijk te blijven kijken naar mogelijkheden elders, in Nederland dan wel internationaal.

Ongevraagd advies Gaswinning Ternaard (d.d. 5 december 2024)

Na een themasessie over dit onderwerp op 27 november heeft het OBW de minister per brief op 5 december geadviseerd negatief te besluiten over de vergunningsaanvraag voor Ternaard. Dit hebben we gedaan op de vooravond van haar besluit over Ternaard. Hiermee werd een eerder verzoek van het OBW herhaald. Gaswinning bij Ternaard gaat namelijk in tegen een aantal principes, zoals die ook door het Rijk zijn afgesproken en vastgelegd in de Waddenagenda 2050. Ook zal een besluit tot gaswinning in Ternaard de unieke waarden van het Unesco Werelderfgoed Waddenzee zeer nadelig beïnvloeden.

In de themabijeenkomst heeft het SodM nader toegelicht dat er bij negatieve effecten pas (te) laat bijgestuurd kan worden en dat na-ijl effecten daarna alsnog voor een (onzekere) hoeveelheid extra bodemdaling zorgen. Dat komt overeen met een advies van de Waddenacademie in opdracht van de vaste commissie voor EZK van de Tweede Kamer.

Hoofdstuk 5 Bijeenkomsten Omgevingsberaad Waddengebied

In 2024 is het OBW 5 keer bijeengekomen voor een reguliere vergadering: 2 keer voorafgaand aan het BOW en 3 keer inhoudelijk-strategisch. Er was dit jaar ook een retraitemoment, tijdens de 24-uur sessie. De vergaderingen zijn besloten. De voorzitter kan mensen uitnodigen om bij de vergadering aanwezig te zijn: in 2024 waren dat onder andere mevrouw Dekker van het NZO, de opstellers van het ABDTOPConsult-advies en de projectleider van het Programma Eems-Dollard 2050. Het bureau bereidt in afstemming met de voorzitter de vergaderingen voor. Het bureau heeft ter voorbereiding van elke vergadering circa 2 weken voor de vergadering een voorbereidend overleg (VOO) met inhoudelijke vertegenwoordigers van alle leden en overheden.

Vergaderingen van het Omgevingsberaad Waddengebied in 2024

Overzicht OBW-vergaderingen 2024			
Datum	Tijdstip	Bijeenkomst	Locatie
14 februari	15.30 – 17.30 uur	Reguliere vergadering	Huis voor de Wadden
11 april	09.30 – 12.00 uur	Reguliere vergadering	Huis voor de Wadden
6 juni	08.00 – 09.30 uur	Reguliere vergadering ter voorbereiding op het BO Waddengebied 1 juli 2024	Digitaal
26 september	10.30 – 13.00 uur	Reguliere vergadering	Huis voor de Wadden
19 november	16.00 – 18.30 uur	Reguliere vergadering ter voorbereiding op het BOW 19 december 2024	Huis voor de Wadden

Andere OBW-bijeenkomsten			
Datum	Tijdstip	Bijeenkomst	Locatie
17 mei	09.30 – 17.00 uur	1-daagse vaartocht	Lauwersoog - Engelsmanplaat
31 mei	10.30 – 11.30	Bespiegeling sectoren Hoofdlijnenakkoord	Digitaal
1 juli	13.30 – 15.00 uur	Ontmoeting en gesprek OBW sectoren met BOW	MFC Holwert
1 juli	09.30 – 17.00 uur	Toogdag Waddengebied	MFC Holwert
28 november	10.00 – 22.00 uur	24 uursbijeenkomst voor OBW en VOO	WTC Hotel Leeuwarden
29 november	10.00 – 12.00 uur	24 uursbijeenkomst OBW	WTC Hotel Leeuwarden

Het voorgenomen 2-daagse werkbezoek is opgedeeld in 2 momenten: 17 mei en de 24-uursessie. De mogelijkheid voor extra OBW-bijeenkomsten bestaat ook, bijvoorbeeld om in te kunnen spelen op de actualiteit of om te onderzoeken of er over een bepaalde ontwikkeling geadviseerd moet worden. Indien de voorzitter of tenminste drie leden of vertegenwoordigers van het OBW hierom verzoeken worden deze ingepland. Er zijn 2 extra bijeenkomsten ingepland: een digitale bijeenkomst voor de sectoren over het Hoofdlijnenakkoord en de ontmoeting met de bestuurders van het BOW tijdens de Toogdag.

Themabijeenkomsten

Themabijeenkomsten zijn bedoeld voor deelnemers van het OBW en VOOD. Deze zorgen voor een inhoudelijke verdieping. Door de vraag en het aanbod is het aantal in de afgelopen jaren toegenomen naar drie keer per jaar. In 2024 is dit aantal opnieuw gestegen. Gezien de werkdruk is dit ook het maximaal aantal dat we in 2025 inplannen. De onderwerpen kunnen worden aangedragen door alle leden en overheden. Jaarlijks wordt een kennisagenda hiervoor opgesteld.

Themabijeenkomsten 2024			
Datum	Tijdstip	Bijeenkomst	Locatie
2 april	10.00 – 12.00 uur	Themabijeenkomst Beleidskader Natuur	Huis voor de Wadden
11 april	12.30 – 15.30 uur	Themabijeenkomst PAWOZ (van KGG)	Huis voor de Wadden
6 juni	11.00 – 13.30 uur	Themabijeenkomst Beleidskader Natuur	Post-Plaza Grand Café & Hotel Leeuwarden
26 september	13.00 – 16.00 uur	Themabijeenkomst Visserij	Huis voor de Wadden
28 november	10.00 – 22.00 uur	Themabijeenkomst Gaswinning + Plan van Aanpak Europese Unie tijdens 24-uursessie	WTC Hotel Leeuwarden

Vergaderingen Bestuurlijk Overleg Waddengebied (BOW)

Overzicht BOW-vergaderingen 2024			
Datum	Tijdstip	Bijeenkomst	Locatie
17 januari		BOW (uitgesteld overleg december 2023)	Ministerie van IenW Den Haag
1 juli	17.00 – 18.00 uur	BOW, afgeslankte agenda)	MFC Holwert
2 oktober	16.00 – 18.00 uur	Vervangend BOW	Ministerie IenW Den Haag
19 december	13.00 – 14.30 uur	BOW	Ministerie IenW Den Haag

Hoofdstuk 6 Samenstelling Omgevingsberaad en Vooroverleg

Bij de instelling van het OBW is de heer Brok benoemd als onafhankelijke voorzitter van het OBW door de toenmalig minister van Infrastructuur en Waterstaat. Hij heeft op verzoek van het Rijk het OBW destijds ingericht, bestaande uit leden van maatschappelijke organisaties en gebruikers van het Waddengebied en een vertegenwoordiging van overheden. De leden worden op voordracht van hun organisaties (de sectoren) door de voorzitter benoemd. Vertegenwoordigers van de overheden worden in overleg met de voorzitter door hun organisaties afgevaardigd. Hierbij wordt uitgegaan van bestuurlijke vertegenwoordiging of afvaardiging op directieniveau. De leden en vertegenwoordigers kunnen zich laten vervangen door vaste vervangers.

Samenstelling Omgevingsberaad Waddengebied per 1 januari 2024

Naam	Namens
Dhr. A. (Arno) Brok	Voorzitter
Mw. M. (Manon) Tentij	Lid namens de natuur en milieuorganisaties
Mw. J. (Jorien) Bakker	Lid namens de natuur en milieuorganisaties
Dhr. H. (Harm) Post	Lid namens de zeehavens
Mw. T. (Tineke) de Vries	Lid namens de landbouw
Dhr. R. (Rob) Leemans	Lid namens toerisme en recreatie
Mw. K. (Katja) Philippart	Lid namens de wetenschap
Dhr. A. (Addy) Risseeuw	Lid namens de visserij
Mw. N. (Nanou) Beekman	Vertegenwoordiger namens het Ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (LVVN)
Mw. L. (Liz) van Duin	Vertegenwoordiger namens het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (I&W)
Mw. M. (Mariëlle) Hetem	Vertegenwoordiger namens het Ministerie van Klimaat en Groene Groei (KGG)
Dhr. A. (Anco) Hoogerwerf	Vertegenwoordiger namens de Stuurgroep Waddenprovincies
Mw. I. (Ineke) van Gent	Vertegenwoordiger namens het Samenwerkingsverband De Waddeneilanden
Dhr. P. (Paul) Schoute	Vertegenwoordiger namens Vereniging van Waddenzeegemeenten
Dhr. O. (Oeds) Bijlsma	Vertegenwoordiger namens de betrokken Waterschappen
Mw. M. (Marre) Walter	Vertegenwoordiger namens de Beheerautoriteit Waddenzee

Sinds april verwelkomen we de heer De Jonge als vast agendalid in het OBW. Hij vertegenwoordigt Defensie namens het Rijk. Hij neemt regelmatig deel aan de vergaderingen en de themabijeenkomsten en voorziet de leden van informatie.

Een vaste kern vormde het OBW vanaf het begin tot in 2024. Dit jaar zijn er enkele veranderingen geweest in de samenstelling van het OBW. Met spijt hebben wij afscheid genomen van een aantal vertrouwde deelnemers in 2024. We zijn blij met de goede opvolgers die we hebben mogen verwelkomen. Ondanks het verlies van kennis en ervaring met het werken binnen het OBW, zien we dat de continuïteit en kwaliteit niet onder druk komt door de wisselingen. Dit komt door het grote onderlinge vertrouwen en de ervaring die iedereen heeft opgedaan met de waarde van een goede, inhoudelijke dialoog. Bovendien brengen alle deelnemers niet alleen de eigen kennis in, maar voeren zij aan tafel het gesprek met elkaar ten dienste van het Waddengebied. We zien dat de opvolging daarbij ook zorgt voor een nieuwe dynamiek en frisse blik.

Dit zijn de veranderingen in 2024:

- De heer Rob Leemans (toerisme en recreatie) is opgevolgd door de heer Martin Cnossen (voorheen plaatsvervangend lid)
- De heer Bijlsma (Waterschappen) is opgevolgd door de heer Frank Jorna
- Mevrouw Marre Walter (directeur Beheerautoriteit Waddenzee): zij is opgevolgd door mevrouw Alrita Borst (a.i)
- De rol van mevrouw Nanou Beekman (ministerie LVVN) is vanaf het 3^e kwartaal waargenomen door haar vaste plaatsvervanger, de heer Peter van Velzen
- Mevrouw Tentij (natuur- en milieuorganisaties) heeft eind 2024 afscheid genomen en wordt vanaf 2025 opgevolgd door de heer Marco Glastra (voorheen plaatsvervangend lid)
- Mevrouw Mariëlle Hetem (ministerie van KGG) heeft eind 2024 afscheid genomen en wordt vanaf 2025 opgevolgd door de heer Erik van der Rijt

Plaatsvervangers Omgevingsberaad Waddengebied in 2024

Plaatsvervangers leden Omgevingsberaad Waddengebied	
Naam	Namens
De heer M. (Marco) Glastra	Lid namens de natuur- en milieuorganisaties
De heer P. (Paul) Pot	Lid namens de zeehavens
De heer L. (Lammert) Westerhuis	Lid namens de landbouw
De heer J. (Jaap) Vegter	Lid namens de visserijorganisaties
De heer M. (Michel) Aaldering	Lid namens recreatie en toerisme
De heer P. (Piet) Hoekstra	Lid namens de wetenschap
Mevrouw A. (Anouk) Verschuur	Vertegenwoordiger namens het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (I&W)
De heer P. (Peter) van Velzen	Vertegenwoordiger namens het Ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (LVVN)
De heer O. (Olaf) Herfst	Vertegenwoordiger namens het Ministerie van Klimaat en Groene Groei (KGG)
De heer M. (Martijn) Iping	Vertegenwoordiger namens de Stuurgroep Waddenprovincies
Vervanging door een DB lid	Vertegenwoordiger namens het Samenwerkingsverband De Waddeneilanden
De heer S. (Stefan) van Keijzerswaard	Vertegenwoordiger namens Vereniging van Waddenzeegemeenten
Mevrouw L. (Luzette) Kroon	Vertegenwoordiger namens de betrokken Waterschappen
De heer P. (Paul) Rutten	Vertegenwoordiger namens de Beheerautoriteit Waddenzee

Vooroverleg Omgevingsberaad Waddengebied

Samenstelling Vooroverleg Omgevingsberaad Waddengebied 2024	
Naam	Namens
De heer M. (Michel) Aaldering	Recreatie en toerisme
De heer K. (Kees) van Es	Waddenzeehavens
De heer D. (Durk) van Tuinen	Visserij
De heer G. (Geert) Kloetstra	Landbouw
De heer G. (Gerrit) Dommerholt	Natuur- en milieuorganisaties
Mevrouw T. (Thea) Smit	Waddenacademie
Mevrouw S. (Sanna) Plessius	Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (I&W)
De heer A. (Bram) Streefland	Ministerie LVVN
De heer R. (Rutger) Bults	Ministerie LVVN, Beleidskader
De heer K. (Karst) Jaarsma	Ministerie LVVN, Trilaterale samenwerking
De heer O. (Olaf) Herfst	Ministerie van Klimaat en Groene Groei (KGG)
Mevrouw J. (Juliet) de Barbanson	RVO voor PAWOZ
De heer H. (Hannes) Heijmering	Provincie Noord-Holland
De heer M. (Michiel) Bader	Provincie Groningen
De heer A. (Arjen) Lobstein	Provincie Fryslân
De heer A. (Arjen) Bosch	Vereniging van Waddenzeegemeenten
De heer Q. (Quirinus) Schouten	Samenwerkingsverband De Waddeneilanden
De heer K. (Kees) de Jong	Waterschappen, Waterschap Noorderzijlvest
Mevrouw R. (Rixt) Wind	Waterschappen, Wetterskip Fryslân
Mevrouw F. (Froukje) Grijpstra	Waterschappen, Wetterskip Fryslân
De heer P. (Paul) Rutten	Beheerautoriteit Waddenzee
De heer G. (Geert) Boesjes	Waddenfonds
Mevrouw A. (Agnes) Lotstra	Rijkswaterstaat

Hoofstuk 7 Het bureau

Het bureau van het OBW ondersteunt de voorzitter, de leden en de vertegenwoordigers in de werkzaamheden die komen kijken bij alle rollen en functies. Het bureau bestond in 2024 uit 4 medewerkers (2,4 fte): een directeur-secretaris (Tamara Bok, 32 uur), een senior beleidsadviseur (Hannelore Strik, 24 uur), een adjunct-secretaris (Hugo Eekhof, 16 uur) en een secretaresse (Enith Geertsma, 14 uur).

De invulling van de vacature van de directeur-secretaris liet langer op zich wachten dan goed was voor de continuïteit van het bureau en de gewenste doorontwikkeling van het OBW. Daardoor zijn in het Jaarplan 2024 geen nieuwe accenten gelegd. Zoals eerder is beschreven is het bureau vanaf april 2024 op volle kracht aan de slag gegaan. De in het jaarplan 2024 opgenomen werkzaamheden zijn opgepakt en uitgevoerd:

- Het opstellen en uitwerken van een communicatiestrategie voor het Omgevingsberaad.
- Verder vormgeven van de platformfunctie van het Vooroverleg.
- Organiseren “hernieuwde kennismaking”/tweedaagse om weer een gezamenlijk vertrekpunt te hebben en een visie op de komende periode voor het Omgevingsberaad.
- Opstellen overzicht van adviezen en de opvolging van die adviezen.
- In overleg met het Vooroverleg over de werkwijze voor het delen van vergaderstukken.
- Het mede organiseren van de Toogdag 2024 inclusief een ontmoeting tussen het Bestuurlijk overleg Waddengebied en de leden van het Omgevingsberaad.
- Opstellen jaarverslag 2024 en jaarplan 2025.
- Deelname aan het Programmabureau UP.
- Versterken van de relatie met de achterbannen van de leden.
- Bijdragen aan en deelnemen aan de stakeholder invloed op trilateraal niveau.
- Samen met onder andere het Vooroverleg organiseren van themabijeenkomsten.

De directeur-secretaris is conform het Uitvoeringsprogramma adviserend lid van het MT Rijk Regio. Dit is het ambtelijk vooroverleg voor het BOW. Het MT stelt de stukken vast voor agendering richting het BOW. De directeur-secretaris is conform het Uitvoeringsprogramma eveneens onderdeel van het Programmabureau. De coördinatie van het Uitvoeringsprogramma (UP) verloopt via dit compacte programmabureau. De strategisch beleidsadviseur onderhoudt met de programmacoördinator van het Rijk het contact met de verschillende trekkers van de projecten en transitie van het UP. Zij is ook (inhoudelijk) lid van diverse werkgroepen uit het UP.

De adjunct-secretaris verzorgt de verslagen van de vergaderingen van het OBW. Daarnaast is hij verantwoordelijk voor de organisatie van de Toogdag en de (meerdaagse) werkbezoeken. De financiële planning en verantwoording alsmede de afhandeling van de bijdragen van het Rijk is eveneens in zijn handen. De secretaresse verzorgt de afspraken, het verzenden van de stukken, de facturering en de facilitaire zaken rondom alle bijeenkomsten in en buiten het Huis voor de Wadden.

Hoofstuk 8 Jaarrekening

De begroting 2024 vindt zijn grondslag in de door het Bestuurlijk Overleg Waddengebied vastgestelde notitie 'Aanpak versterking Omgevingsberaad Waddengebied' die is opgesteld naar aanleiding van de beknopte evaluatie die in 2021 is uitgevoerd. Bij het maken van de financiële afspraken is vastgelegd dat er een jaarlijkse indexatie plaatsvindt. Voor 2024 was dit een 5,2% inflatiecorrectie op de salarissen & 3% inflatiecorrectie op goederen en diensten. De kosten zijn volgens de afgesproken verdeelsleutel verdeeld over Rijk, Provincies, Gemeenten en Waterschappen.

Jaarrekening Omgevingsberaad Waddengebied 2024		
Uitgaven	Gepland	Uitgaven
1. Salarissen en vergoedingen		
Directeur-secretaris	102.000	102.000
Strategisch adviseur	82.000	82.000
Adjunct-secretaris	40.020	40.000
Management assistent	25.500	25.500
Totaal salarissen en vergoedingen	249.520	249.500
2. Huisvesting, kantoor, administratie		
Huisvesting en ICT	28.000	18.333
Administratieve dienstverlening werkgever	8.000	2.500
Totaal huisvesting en overige kosten	36.000	20.833
3. Toogdag Wadden		
Toogdag	27.500	28.102
Totaal Toogdag Wadden	27.500	28.102
4. Advies-, communicatie- en vergaderkosten		
Vergaderkosten, werkbezoeken en themavergaderingen	20.000	24.905
Opstellen en afronden communicatieplan en uitvoering diverse communicatiewerkzaamheden	4.000	13.163
Betrekken en raadplegen achterban en kosten adviezen	15.000	14.375
Totaal advies- en vergaderkosten	39.000	52.443
5. BTW en onvoorzien		
BTW (compensatie voor regionale overheden)	20.000	15.607
Onvoorzien	1.980	0
Totaal BTW en onvoorzien	21.980	15.607
Totaal Uitgaven	374.000	366.484
Ontvangsten 2024		
Rijk	127.160	127.160
Provincies	142.120	142.120
Gemeenten	71.060	71.060
Waterschappen	33.660	33.660
Inkomsten 2024	374.000	374.000
Resultaat 2024		7.516

Ad 2 Huisvesting en overige kosten (+ € 15.167)

De kosten voor huisvesting zijn geraamd op het niveau van 2023. Het Huis voor de Wadden is tussen maart en september verduurzaamd. Voor deze periode is met de verhuurder een korting op de huurprijs afgesproken. Door de verbouwing zijn de energiekosten in 2024 lager. Eind november ontvingen we bovendien een teruggave van de energierekening over 2023. Deze 3 zaken hebben geleid tot een onderbesteding op het geplande budget. Tijdens deze periode kon het bureau kosteloos in het Provinciehuis Fryslân werken. De provincie Fryslân verzorgt de administratieve dienstverlening. Hiervoor wordt jaarlijks in de begroting een bedrag opgenomen. De afspraken hierover met de Provincie Fryslân zijn het afgelopen jaar herijkt en herrekend. Hierdoor wordt vanaf 2024 een lager bedrag in rekening gebracht.

Ad 3 Toogdag Waddengebied (- € 602)

De Toogdag kon nagenoeg binnen het geraamde bedrag worden uitgevoerd. De extra productiekosten waren vooraf bekend en gefiatteerd.

Ad 4 Advies- en vergaderkosten (- € 13.443)

Vergaderkosten (-€ 4.905): Uit deze post worden diverse vergaderkosten betaald zoals voor IBABS en WeTransfer, en de kosten voor catering en externe zaalhuur. Op deze kostenpost is dit jaar een overbesteding, omdat er meer themabijeenkomsten zijn georganiseerd en er vaker vergader ruimte bij derden ingehuurd moest worden vanwege de verbouwing van het Huis voor de Wadden. In november is in het WTC-hotel in Leeuwarden een 24-uursessie georganiseerd voor VOO- en OBW-leden. De OBW-leden hebben daar overnacht en 's avonds na het diner en in de ochtend vergaderd.

Communicatie (-€ 9.163): In 2022 zijn middelen gereserveerd voor het opstellen een communicatiestrategie. In 2023 is met een opdracht verleend aan communicatiebureau Blauwe Zone. De begrootte € 4.000 was het restant van deze middelen uit 2022. Door onderbezetting bij het bureau is de uitvoering van de opdracht vertraagd. Medio 2024 is dit opnieuw opgepakt. Door de vertraging en de gewijzigde inzichten, zagen we ons genoodzaakt om het proces opnieuw op te starten. Dit heeft extra uren inzet van Blauwe Zone gevraagd. In het 4^e kwartaal is een aanvullend opdracht gegeven voor het verbeteren van de huisstijl en het Jaarplan 2025. De opdracht is in 2024 afgerond. In februari 2025 heeft het OBW de communicatiestrategie en -plan vastgesteld.

Betrekken en raadplegen achterban en advieskosten (+ € 625): Uit dit budget is onder meer de opdracht voor een plan van aanpak Europese Unie aan Anja Haga Advies verstrekt. Zij heeft ook het werkbezoek aan Brussel in 2025 inhoudelijk voorbereid. Verder zijn er kosten gemaakt voor inhuur van begeleiding tijdens de 24 uursbijeenkomst.

Ad 5 BTW en onvoorzien (+ € 5.273)

BTW (+ € 4.393): De rekeningen die vallen onder de posten 'Huisvesting, administratie en ICT', 'Toogdag Waddengebied', 'Advies- en vergaderkosten' en 'Onvoorzien' zijn BTW plichtig. In de begroting van het OBW wordt hiervoor jaarlijks een bedrag opgenomen op basis van een inschatting van 21% over de posten waarover BTW moet worden betaald. De administratie van de provincie Fryslân verzorgt de financiële administratie. Aan het einde van het boekjaar wordt uitgerekend hoeveel BTW is uitbetaald. Dit totaalbedrag wordt ten laste van het budget van het OBW uitgekeerd (lees: teruggestort) aan alle financiers van het OBW voor hun interne BTW-boekhouding. Hiervoor wordt dezelfde verdeelsleutel gebruikt als die van de verdeling van de bijdragen van de partners van het OBW. Per 1 januari 2003 is het BTW-compensatiefonds ingevoerd bij gemeenten en provincies: zij kunnen de BTW die is betaald voor activiteiten van het OBW compenseren.

Onvoorzien (+ € 1.100): Er zijn geen onvoorziene uitgaven gedaan.

Resultaat en reserve

Het resultaat van 2024 komt uit op een positief bedrag van € 7.516. In kas zit daarmee per 1 januari 2025 een bedrag van € 50.496. In 2025 en 2026 wordt deze reserve grotendeels benut om de kosten van de Jongerenraad te dekken (€ 15.000 per jaar). Het gewenste bedrag in kas (voor tegenvallers, onvoorziene activiteiten en 2-jaarlijkse meerdaagse werkbezoeken) is € 28.000: 20% van het jaarlijkse werkbudget ad € 140.000.